

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Toezichtkader
Beroepsonderwijs en
volwasseneneducatie
2012

Uitgangspunten
Werkwijze
Waarderingskader

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Uitgangspunten	5
2.1	Activerend	5
2.2	Risicogericht en proportioneel	5
2.3	Breed toegankelijk	6
3	Werkwijze	7
3.1	Eerste orde toezicht	8
3.1.1	Staat van de instelling: antwoord op twee kernvragen	8
3.1.2	Onderzoek naar de staat van de instelling	8
3.1.3	Toelichting op onderdelen van het onderzoek	8
3.1.4	Resultaat: rapport over de staat van de instelling	10
3.1.5	Jaarlijkse risicomonitoring	11
3.2	Tweede orde toezicht	11
3.3	Kwaliteitsonderzoek	12
3.4	Onderzoek kwaliteitsverbetering	14
3.5	Financieel toezicht in de tweede orde	14
3.6	Sancties	14
3.7	Rapporten en publicaties	16
4	Waarderingskader	17
4.1	Zeven kwaliteitsgebieden	17
4.2	Aspecten, indicatoren en portretten	18
4.3	Beoordelingsschalen en normering	18

Bijlagen

Bijlage I: Overzicht van aspecten en indicatoren uit het waarderingskader
Bijlage II: Samenvatting van de normering per kwaliteitsgebied

1 Inleiding

Deze brochure beschrijft in kort bestek het inspectietoezicht op de bve-sector vanaf 2012. Dit betreft ons toezicht op de bve-instellingen¹. De brochure is een bewerking van het volledige en formeel geldende Toezichtkader bve 2012, dat u aantreft op onze site www.onderwijsinspectie.nl.

Inspectietoezicht brengt voor elke instelling baten en lasten met zich mee. Om met enkele baten te beginnen: wij maken knelpunten zichtbaar die zonder extern toezicht wellicht langer verborgen waren gebleven. Dat stimuleert instellingen om gericht aan een oplossing van die knelpunten te werken. Daarnaast houdt ons toezicht instellingen een spiegel voor. Opleidingen die een onvoldoende inspectieoordeel krijgen, slagen er voor het merendeel in binnen de gestelde termijn de kwaliteit van hun onderwijs te herstellen. Behalve kwaliteitsverbetering levert ons toezicht de instellingen nuttige informatie op om hun eigen, interne kwaliteitsbewaking goed op te zetten en te onderhouden. Ook draagt inspectietoezicht bij aan het agenderen van kwesties die voor het onderwijs en voor de samenleving relevant zijn. Zoals minder voortijdig schoolverlaten en meer vertrouwen bij de samenleving en het bedrijfsleven in de kwaliteit van mbo-examens. Individuele instellingen en de bve-sector als geheel hebben daar baat bij.

Wij hebben oog voor de administratieve lasten bij het aanleveren van informatie die wij opvragen, en voor de belasting die inspectiebezoek aan instellingen en opleidingen met zich meebrengt. Daarbij beseffen wij dat er ook andere overheidsinstellingen en toezichthouders zijn waarmee de instellingen te maken hebben. In deze brochure komt – vooral bij onze uitgangspunten en werkwijze – naar voren hoe wij er voor willen zorgen de toezichtlast voor de instellingen zo beperkt mogelijk te houden, met name door het toezicht af te stemmen op de specifieke situatie bij de instellingen.

¹ Onder bve-instellingen worden roc's, aoc's, vakscholen en overige onderwijsinstellingen met mbo-opleidingen, niet-bekostigde instellingen en exameninstellingen verstaan.

2 Uitgangspunten

Wij zetten met het Toezichtkader bve 2012 een nieuwe aanpak in voor de bve-sector. De uitgangspunten voor ons toezicht in 2012 zijn in een paar woorden weer te geven: activerend, risicogericht en proportioneel.

2.1 Activerend

De instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun onderwijs, examinering en bedrijfsvoering. Wij activeren en stimuleren de instellingen om deze verantwoordelijkheid waar te maken. Dat doen we door aan te sluiten bij de zelfevaluatie, het eigen beleid en de verantwoordingsgegevens van de instelling. Daarnaast spreken we vanaf 2012, intensiever dan in voorgaande jaren, het bestuur van een instelling aan op zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en de kwaliteitsborging. Het gaat namelijk niet in eerste instantie om ons toezicht; wij willen bereiken dat de instelling vooral zelf risico's en tekorten in beeld heeft.

Hogere kwaliteit honoreren

Ons toezicht is in eerste instantie gericht op beoordelen of de basiskwaliteit van het onderwijs aanwezig is, en op eventueel ingrijpen als dat niet het geval is. Maar wij willen instellingen en opleidingen ook stimuleren tot onderwijskwaliteit die boven de basiskwaliteit uitstijgt. Uitstekende kwaliteit honoreren wij met de beoordeling 'goed'. Met 'goed' geven wij een streefnorm: instellingen kunnen er namelijk naar streven betere kwaliteit te willen leveren dan de basiskwaliteit.

2.2 Risicogericht en proportioneel

Vanaf 2012 scherpen wij het risicogericht toezicht verder aan. Hierbij hanteren wij het uitgangspunt om het toezicht te beperken daar waar dat kan. Nieuw in het toezichtkader is dat wij bij instellingen die voldoende presteren en eventuele tekortkomingen onder controle hebben nog maar eens in de drie jaar op bezoek komen. In de tussentijd houden we wel jaarlijks door een risicomonitoring de vinger aan de pols, maar dat gebeurt op afstand. Als zich daarbij geen bijzonderheden voordoen, dan merkt de instelling daar niets van. Door deze aanpak worden de toezichtlasten voor deze individuele instellingen en voor de bve-sector als geheel duidelijk minder.

Positieve prikkel

Proportioneel toezicht beloont instellingen die hun kwaliteit en hun kwaliteitsborging op orde hebben. Dit levert een positieve prikkel op: indien wij minder risico constateren en de kwaliteitsborging is op orde, leidt dit tot minder toezicht. De opzet van het vervolgonderzoek is maatwerk. Dit is afhankelijk van het niveau van de kwaliteitsborging en het aantal geconstateerde risico's. Wij wegen daarbij mee in welke mate het vervolgonderzoek van de inspectie een stimulans kan opleveren aan zowel de kwaliteitsverbetering als aan de ontwikkeling van de kwaliteitsborging van de instelling of van instellingsonderdelen.

Nieuw in 2012:

- Minder toezicht waar dat kan: een instelling die goed of voldoende presteert krijgt nog maar eens in de drie jaar bezoek van de inspectie.
- Beter maatwerk bij geconstateerde risico's: meer aandacht voor wat een instelling zelf kan doen om problemen te onderzoeken en op te lossen; inspectieonderzoek alleen als dat echt nodig is.
- Meer samenhang in ons toezicht: wij onderzoeken de kwaliteit van het onderwijs, de examens en de financiële positie van de instelling altijd in relatie tot elkaar.
- Wij beoordelen niet alleen kwaliteit; ook het borgen van de kwaliteit bij de instelling als geheel en bij opleidingen is een vast onderdeel van ons toezicht.

2.3 Breed toegankelijk

Wettelijke bepalingen verplichten ons de uitkomsten van onze onderzoeken vast te leggen in openbare rapporten en in publicaties op internet. Wij plaatsen in beginsel alle inspectierapporten op onze site. Deze brede toegankelijkheid is nodig omdat direct belanghebbenden, maar ook het brede publiek en de politiek, van de inspectie verwachten dat deze zonnig zichtbaar optreedt en effectief ingrijpt. De instellingen mogen op hun beurt van ons verwachten dat wij zorgvuldige procedures voor hoor en wederhoor hanteren. Dat doen wij bij alle publicaties over een individuele instelling. Daarnaast kan een instelling die het niet met een rapport eens is haar zienswijze in dat rapport op laten nemen.

Een eerlijk beeld

Wij geven in onze rapportages een oordeel over de instelling op basis van het waarderingskader. Dit geeft een eerlijk en evenwichtig beeld van alle aspecten die wij onderzoeken. Wij streven er naar onze bevindingen te presenteren in het licht van de context waarin het onderwijs is verzorgd.

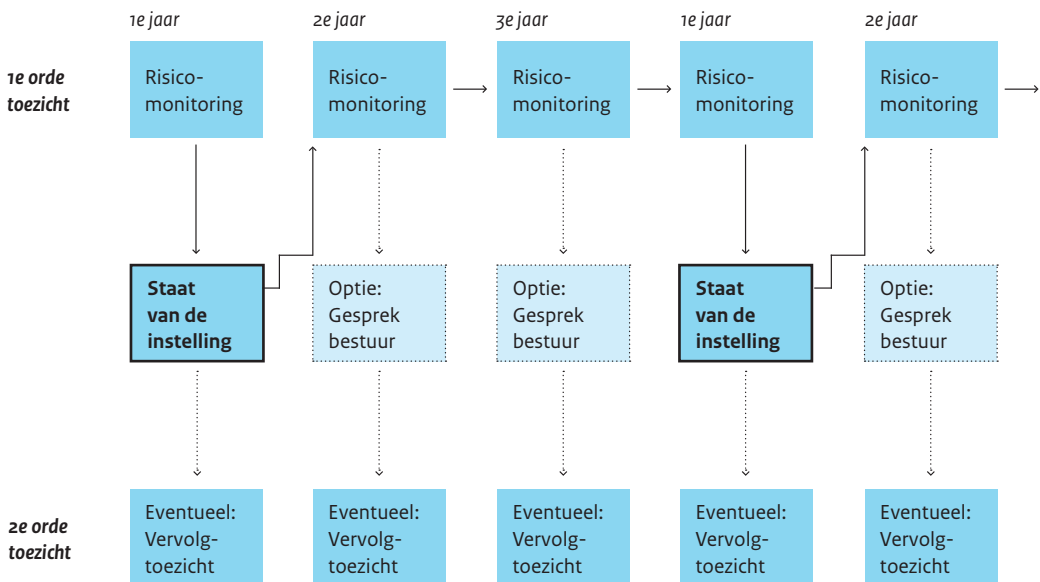
Ruimte voor professionele weging

Het Toezichtkader bve 2012 geeft beoordelingskaders aan, maar laat ook ruimte voor een professionele weging door onze inspecteurs. Specifieke ruimte voor de inspecteurs, om in hun expert- of kennersrol deze professionele weging te maken, vinden wij belangrijk. Onze inspecteurs werken daarbij vanuit een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Zij gaan objectief te werk, hebben oog voor de context waarin instellingen werken en communiceren op een professionele manier met leden van het bestuur, het management, docenten, studenten en vertegenwoordigers van bpv-bedrijven.

Als inspectie staan wij open voor feedback, ook als wij onverhoopt iets niet goed doen. In eerste instantie kan de betreffende inspecteur daarvoor benaderd worden, of desgewenst de directeur toezicht. De inspectie beschikt ook over een onafhankelijke klachtadviescommissie. Meer informatie daarover is te vinden op onze website.

3 Werkwijze

In onze werkwijze maken wij onderscheid tussen eerste orde toezicht en tweede orde toezicht. Het eerste orde toezicht richt zich op alle instellingen. Het bestaat uit het opmaken van de staat van de instelling aan de hand van een instellingsanalyse. Dit gebeurt eens in de drie jaar (kalenderjaren). Daarnaast is er een jaarlijkse risicomonitoring op afstand in de tussenliggende jaren voor instellingen die niet in de steekproef vallen. Het tweede orde toezicht geldt voor instellingen waar wij risico's zien en/of waar de kwaliteitsborging onvoldoende is. Het kan bijvoorbeeld bestaan uit een kwaliteitsonderzoek bij opleidingen, een onderzoek naar kwaliteitsverbetering of uit aangepast financieel toezicht.

Staat van de instelling:

- onderzoek onderwijskwaliteit, en
- onderzoek kwaliteitsborging, en
- analyse gegevens instelling en overige bronnen, en
- opbrengsten, en
- eventuele themaonderzoeken.

2e orde toezicht:

- onderzoek onderwijskwaliteit, en/of
- onderzoek kwaliteitsverbetering, en/of
- onderzoek kwaliteitsborging/naleving wettelijke vereisten, en/of
- intensivering financieel toezicht, en/of
- maatwerkafspraken.

3.1 Eerste orde toezicht

3.1.1 Staat van de instelling: antwoord op twee kernvragen

De staat van de instelling heeft tot doel antwoord te geven op twee kernvragen:

a. Wat zijn de resultaten van de instelling op de volgende vijf gebieden:

- opbrengsten;
- tevredenheid van studenten, medewerkers en werkgevers;
- stabiliteit van organisatie en management;
- kwaliteit van onderwijs en examens;
- financiële continuïteit, doelmatigheid en rechtmatigheid.

Zijn er op die gebieden mogelijke risico's en zo ja, waar zitten die?

b. Wat is de stand van de kwaliteitsborging van de instelling?

In de opzet van onze driejaarlijkse instellingsanalyse, die de grondslag vormt van de staat van de instelling, is het principe van *verdiend vertrouwen* duidelijk te herkennen. Deze start namelijk met een analyse van de informatie van de instelling. Uitgangspunt hierbij is het reeds aanwezige materiaal op de instelling. Het gaat daarbij onder meer om uitkomsten van de audits als onderdeel van de kwaliteitszorgcyclus, en eigen informatie over de kwaliteit van opleidingen. Als die informatie van voldoende kwaliteit is, dan kan de inspectie daarop voortbouwen.

3.1.2 Onderzoek naar de staat van de instelling

Het onderzoek naar de staat van de instelling bestaat uit zes onderdelen:

1. een analyse van de verantwoording door de instelling zelf (op afstand);
2. een analyse van andere bronnen (eveneens op afstand);
3. een beoordeling van de opbrengsten van de instelling;
4. een kwaliteitsonderzoek op basis van een steekproef bij een of meer opleidingen;
5. een beoordeling van de kwaliteitsborging bij zowel instelling als opleiding(en);
6. eventuele themaonderzoeken.

De uiteindelijke uitkomst van het onderzoek levert het rapport over de staat van de instelling op.

3.1.3 Toelichting op onderdelen van het onderzoek

Verantwoording door de instelling

Deze bestaat uit de verantwoording in het jaarverslag of geïntegreerd jaardocument. Daarnaast is de zelfevaluatie van de instelling van belang. Die laatste hoeft geen apart voor de inspectie geschreven document te zijn; zij kan ook bestaan uit documenten die al binnen de instelling beschikbaar zijn.

Wij analyseren deze documenten op de resultaten en op de kwaliteitsborging. Bij de resultaten gaat het er om of die volgens de instelling voldoen aan de eigen gestelde doelen. Zo niet, waar zit dan het probleem? Wat is de oorzaak en welke maatregelen zijn er genomen? We gaan ook na wat de instelling rapporteert over het interne toezicht en de dialoog met de stakeholders.

Andere bronnen

Andere bronnen die wij analyseren is opbrengstinformatie die DUO levert, en uitkomsten van tevredenheidsonderzoeken als de JOB-monitor. Zo mogelijk raadplegen we ook landelijke gegevens over tevredenheid van medewerkers en werkgevers. Daarnaast gebruiken we gegevens over arbeidsmarktperspectieven van studenten, en uiteraard onze eigen informatie uit eerdere inspectieonderzoeken naar kwaliteit en kwaliteitsborging.

Ook betrekken we bij onze analyses signalen over mogelijke kwaliteitstekorten die bijvoorbeeld via mails, brieven, pers, internet en dergelijke bij ons binnen kunnen komen. De analyses van de verantwoording van de instelling zelf en van andere bronnen vinden op afstand plaats. Hiervan merkt de instelling niets.

U kunt van ons als inspectie verwachten:

- Dat wij het principe van verdiend vertrouwen hanteren door waar mogelijk informatie die de instelling zelf aan ons verstrekt, te gebruiken als uitgangspunt voor ons toezicht.
- Dat onze inspecteurs open en objectief te werk gaan, met oog voor de context waarin een instelling werkzaam is.
- Dat wij ter vermindering van de toezichtlast ons toezicht efficiënt organiseren en verschillende onderzoeken waar mogelijk met elkaar combineren.
- Dat wij in onze rapporten een eerlijk en evenwichtig beeld geven van onze bevindingen en daarbij recht doen aan de situatie van een individuele instelling.

Beoordeling van de opbrengsten

Wij beoordelen de opbrengsten zowel op opleidings- als op instellingsniveau. De uitkomsten worden besproken met het bestuur, waarbij wij eventueel afspraken maken over een verbetertraject

Kwaliteitsonderzoek op opleidingsniveau

Het kwaliteitsonderzoek (zie ook paragraaf 3.3) vindt ter plekke plaats, in de vorm van een aselechte steekproef bij een of meer opleidingen. De omvang van deze steekproef hangt samen met de omvang van de instelling en betreft maximaal vijf opleidingen. Het kwaliteitsonderzoek draagt door een bredere benutting van de uitkomsten en een concentratie in de tijd bij aan het beperken van de toezichtlast.

Het kwaliteitsonderzoek heeft de volgende functies:

- a. Het toetst in de onderwijspraktijk het realiteitsgehalte van onze analyses van schriftelijke bronnen. Onze analyses op afstand kunnen erdoor bevestigd, aangevuld of gecorrigeerd worden.
- b. Het is onderdeel van het stelselonderzoek dat de basis vormt voor onze jaarlijkse rapportage over de staat van het bve-onderwijs.
- c. Het geeft ons de mogelijkheid om de kwaliteitsborging bij opleidingen en bij de instelling als geheel te onderzoeken.

Onderzoek naar kwaliteitsborging

Bij het onderzoek naar de kwaliteitsborging bij de opleiding(en) en bij de instelling als geheel sluiten we aan bij het jaarverslag en de zelfevaluatie van de instelling. Ook kunnen we vooraf aanvullende documenten opvragen. Hoe informatiever, actueler en betrouwbaarder al deze documenten zijn, hoe beperkter ons onderzoek naar de kwaliteitsborging is. Onderdeel van dit onderzoek is het voeren van gesprekken met het bestuur van de instelling, middenmanagers en met de kwaliteitszorgcoördinatoren. Een negatief oordeel over de kwaliteitsborging (onvoldoende of slecht) leidt tot vervolgtoezicht vanwege het niet voldoen aan wettelijke bepalingen inzake kwaliteitszorg.

Themaonderzoeken

Op verzoek van de minister of op eigen initiatief kunnen wij instellingsoverstijgend onderzoek naar thema's doen. Themaonderzoeken worden opgenomen in het jaarwerkplan van de inspectie. Instellingsoverstijgend onderzoek kan ook betrekking hebben op de naleving van wet- en regelgeving. De uitvoering van themaonderzoeken en van nalevingsonderzoeken vindt in principe plaats binnen de groep instellingen waar we dat jaar ook een instellingsanalyse verrichten. Wij combineren die onderzoeken waar mogelijk met het kwaliteitsonderzoek.

3.1.4 Resultaat: rapport over de staat van de instelling

Het resultaat van het onderzoek levert de staat van de instelling op: een beeld van de geleverde prestaties, de waargenomen risico's voor de kwaliteit en de stand van de kwaliteitsborging. Dit alles leidt tot een besluit over wel of geen tweede orde toezicht, conform het volgende schema:

	Geen risico's	Enkele risico's	Veel risico's
Goede kwaliteitsborging	A	A	B
Voldoende kwaliteitsborging	A	A/B *	B
Onvoldoende kwaliteitsborging	B	B	C
Slechte kwaliteitsborging	B	C	C

* Op grond van de aangetroffen situatie wordt dit nader bepaald

Minder risico en betere kwaliteitsborging betekenen minder inspectieonderzoek. Bij een zekere mate van risico doet de inspectie minder onderzoek naarmate de kwaliteitsborging beter ontwikkeld is.

De betekenis van de letters A, B en C is:

A: Geen tweede orde toezicht. Dus geen nader kwaliteitsonderzoek, en bij enkele risico's maakt de inspectie afspraken met de instelling over te nemen maatregelen.

B: Wel tweede orde toezicht. Nader inspectieonderzoek bij een beperkt aantal opleidingen. Voor risico's bij andere opleidingen maakt de inspectie afspraken over onderzoek door de instelling zelf en te nemen maatregelen.

C: Wel tweede orde toezicht. Nader inspectieonderzoek bij meerdere opleidingen. Ook hier kan de inspectie voor een deel van de opleidingen afspraken maken over onderzoek en maatregelen door de instelling.

Eigen onderzoek instelling

Voor opleidingen met risico's waar wij besluiten geen inspectieonderzoek in te stellen, vragen wij van de instelling een eigen onderzoek. Dit in de vorm van een goed onderbouwde analyse van de opleidingskwaliteit, de oorzaken van de problemen en de genomen of nog te nemen maatregelen. Ook moet de instelling zelf de betrokken studenten en (via haar website) het brede publiek direct en transparant informeren over de tekortkomingen bij deze opleidingen.

De instelling krijgt een bepaalde verbeterijd (afhankelijk van de aard van de tekortkomingen) en rapporteert direct na afloop daarvan aan ons over de kwaliteit van de opleiding. Als de situatie niet is verbeterd kunnen wij besluiten alsnog zelf een onderzoek in te stellen. Als blijkt dat de kwaliteitsborging onvoldoende is, dan volgt altijd tweede orde toezicht.

3.1.5 Jaarlijkse risicomonitoring

In het eerste orde toezicht volgen wij bij de instellingen waarbij niet het onderzoek naar de staat van de instelling plaatsvindt, jaarlijks op afstand mogelijke risico's op de vijf gebieden die onder 3.1.1 staan vermeld. Dat doen wij aan de hand van de eigen verantwoording van de instelling, BRON-gegevens, de JOB-monitor en binnengekomen signalen. Alleen bij vermoedens van *ernstige* nieuwe tekortkomingen nemen wij tussentijds contact op met de instelling. De jaarlijkse financiële risicoanalyse is eveneens bureauwerk op afstand.

Wij verwachten van u als instelling:

- Dat u ons gegevens verstrekt die actueel en informatief zijn, inclusief kwaliteitsbeoordelingen door onafhankelijke deskundigen en betrokkenen.
- Dat het bestuur van de instelling zijn verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van onderwijskwaliteit en kwaliteitsborging.
- Dat u risico's en tekortkomingen binnen uw instelling goed in beeld heeft, zelf passende maatregelen treft ter verbetering en betrokkenen daarover tijdig informeert.
- Dat u op basis van openheid en vertrouwen aan het inspectietoezicht meewerkt, en ons feedback geeft wanneer onverhoopt zaken niet goed gaan.

3.2 Tweede orde toezicht

De inspectie kan overgaan tot het tweede orde toezicht als dat noodzakelijk is op grond van het driejaarlijkse onderzoek naar de staat van de instelling of de jaarlijkse risicomonitoring. Ook kunnen tussentijdse ernstige signalen aanleiding zijn voor tweede orde toezicht. Dit toezicht bestaat uit een kwaliteitsonderzoek bij opleidingen en zonodig uit aangepast financieel toezicht.

3.3 Kwaliteitsonderzoek

Het kwaliteitsonderzoek komt bij zowel het eerste orde toezicht als bij het tweede orde toezicht voor. Bij het eerste orde toezicht vindt dit onderzoek plaats bij de opleidingen die in de steekproef zitten. In het tweede orde toezicht vinden deze kwaliteitsonderzoeken plaats in het vervolg van het onderzoek naar de staat van de instelling. Deze onderzoeken vinden plaats aan de hand van het waarderingskader (zie hoofdstuk 4). Zij leiden tot een beoordeling van de eerste vijf kwaliteitsgebieden van het waarderingskader. Als uit het kwaliteitsonderzoek eerste orde blijkt dat er ernstige tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs zijn (in het bijzonder het didactisch handelen), dan onderzoeken wij in vervolgonderzoek ook het zesde gebied (de kwaliteit van het leraarschap).

Vorbereiding van het onderzoek

Uiterlijk twee maanden van tevoren ontvangt de instelling een schriftelijke aankondiging van het onderzoek. (In bijzondere omstandigheden kunnen wij van die termijn afwijken en zelfs onaangekondigd onderzoek doen.) Daarbij vragen wij de instelling informatie op te sturen om het onderzoek voor te bereiden. Ook analyseren wij vooraf externe bronnen als BRON-gegevens en gegevens over de studenttevredenheid. Voorafgaand aan het onderzoek ter plaatse voeren wij een voorbereidend gesprek. Daarin verzamelen wij onder meer informatie over de kwaliteitsborging en de examinering. Wij kunnen de instelling vragen de exameninstrumenten op te sturen; de instrumenten voor de talen vragen we in elk geval op.

Het onderzoek op locatie

Het onderzoek ter plaatse kan bestaan uit bestudering van schriftelijk materiaal of dossiers, observaties van onderwijs- en/of examensituaties, gesprekken met studenten (eventueel met ouders) en met docenten van de opleiding, coördinatoren, leden van de examencommissie en voor de opleiding verantwoordelijke managers. Het onderzoek vindt per opleiding in de regel in (maximaal) twee dagen plaats. Voor de inrichting van dit onderzoek sluiten we aan bij de zelfevaluatie. Naarmate deze actueler, deugdelijker onderbouwd – onder meer doordat onafhankelijke deskundigen zijn betrokken – en informatiever is, kan het kwaliteitsonderzoek beperkter zijn.

Consequentie toezicht naar aanleiding van kwaliteitsonderzoeken

Een negatief oordeel bij een van de gebieden na een kwaliteitsonderzoek leidt tot vervolgafspraken, en wel zoals beschreven in het schema op pagina 13.

Een negatief oordeel op kwaliteitsborging op instellingsniveau leidt tot aangepast toezicht vanwege het niet naleven van de wet (WEB, art. 1.3.6). Dit oordeel weegt niet mee bij het oordeel over het onderwijsproces, de examinering of de opbrengsten. Verdiepend onderzoek naar de kwaliteit van het leraarschap leidt niet tot aangepast toezicht, behalve als er wettelijke bepalingen ten aanzien van het personeel overtreden worden.

Beoordeling	Toezichtvorm	Vervolgtoezicht
Kwaliteit onderwijsproces of niveau opbrengsten is onvoldoende.	Aangepast toezicht vanwege zwak onderwijs of onvoldoende opbrengsten.	<ul style="list-style-type: none"> • Na circa een jaar onderzoek naar kwaliteitsverbetering.
Kwaliteit onderwijsproces en niveau opbrengsten is onvoldoende.	Aangepast toezicht vanwege zeer zwak onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> • De inspectie meldt het oordeel aan de minister; • de instelling ontvangt een waarschuwing; • de instelling stelt een plan van aanpak op; • de inspectie geeft een reactie op het plan van aanpak; • eventueel tussentijds monitoringsbezoek; • circa een jaar na de waarschuwingsbrief een onderzoek naar kwaliteitsverbetering.
Kwaliteit examens is onvoldoende.	Aangepast toezicht vanwege onvoldoende examenkwaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • De inspectie meldt het oordeel aan de minister; • de instelling ontvangt een waarschuwing; • de inspectie kan de instelling om een plan van aanpak vragen, waar de inspectie een reactie op geeft; • na een afgesproken termijn onderzoek naar kwaliteitsverbetering.
Bij niet naleven van wet- en regelgeving (waaronder die met betrekking tot de kwaliteitsborging).	Aangepast toezicht vanwege niet naleving.	<ul style="list-style-type: none"> • De instelling herstelt de tekortkoming; • na drie maanden onderzoekt de inspectie het herstel. In bijzondere situaties kan de inspectie een langere termijn afspreken. Bij niet naleven van de kwaliteitsborging (WEB, art. 1.3.6) vormt de hersteltijd maatwerk.
Financieel toezicht.	Aangepast toezicht vanwege verhoogd financieel risico (geïntensiveerd financieel toezicht).	<ul style="list-style-type: none"> • De inspectie legt vast welke maatregelen de instelling treft voor de verbetering van de financiële positie of de financiële beheersing, en volgt de ontwikkelingen van de instelling. De inspectie legt vast op welke manier en op welk moment de instelling informatie verstrekt aan de inspectie.
	Aangepast toezicht vanwege hoog financieel risico (intensief financieel toezicht).	<ul style="list-style-type: none"> • De inspectie spreekt met de instelling af welke maatregelen de instelling treft om de financiële positie en de financiële beheersing te verbeteren. De inspectie volgt de ontwikkelingen van de instelling en legt vast op welke manier en op welk moment de instelling informatie verstrekt.

Actueel in de bve-sector: exameninstrumenten en -profielen

- Wij doen ook periodiek en steekproefsgewijs onderzoek bij examenleveranciers naar de kwaliteit van hun examenprocessen en -instrumenten. De uitkomst van dit onderzoek plaatsen wij op onze website, zodat instellingen onze beoordeling kunnen gebruiken bij hun beslissing om al dan niet exameninstrumenten in te kopen.
- Als instellingen gebruik maken van examenprofielen met richtinggevende aanwijzingen voor inhoud en dekking van de examens, dan kunnen wij bij de instelling vaststellen of de in het profiel uitgewerkte vorm van examinering daadwerkelijk is gevolgd. Dat beperkt ons toezicht.

3.4 Onderzoek kwaliteitsverbetering

Een onderzoek naar kwaliteitsverbetering vindt altijd plaats na een kwaliteitsonderzoek. Bij instellingen waar in het onderzoek naar de staat van de instelling bij één of meer opleidingen onvoldoende kwaliteit of niet naleven van wet- en regelgeving is vastgesteld, vindt een onderzoek naar kwaliteitsverbetering of hercontrole van de naleving van wettelijke vereisten plaats. Onderzoek naar kwaliteitsborging valt ook onder het naleven van wet- en regelgeving.

3.5 Financieel toezicht in de tweede orde

Als onze analyse van de jaarrekening een aanwijzing geeft voor risico's op het gebied van de financiële continuïteit, dan vragen wij bij de instelling aanvullende informatie op. Zonodig bespreken wij de risico's met het bestuur. Zo krijgen wij inzicht in de actuele financiële positie van de instelling, en in de oorzaken en de beheersing van de risico's.

Wij bepalen de ernst van de financiële situatie aan de hand van twee aspecten: de mate waarin de instelling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen (de financiële positie) en de mate waarin de instelling inzicht heeft in de financiële situatie en in staat is om bij te sturen (de financiële beheersing).

Het bepalen van de ernst van de risico's is maatwerk. Daarbij kunnen wij gesprekken voeren met het bestuur, medewerkers en leden van de raad van toezicht van de instelling. Naast continuïteit onderzoeken wij in het financieel toezicht ook de doelmatigheid en rechtmatigheid. De onderwerpen van dit onderzoek zijn een toespitsing van de eerder (onder 3.1.5) genoemde aandachtspunten bij de jaarlijkse risicomonitoring.

3.6 Sancties

Sancties bij herhaalde tekortkoming

Van de hiernaast vermelde sancties heeft een deel betrekking op opleidingen en een ander deel op instellingen. Sancties met betrekking tot een uitstroombifferentiatie strekken zich uit tot de hele opleiding, dus de uitstroom in alle leerwegen, varianten en locaties waar de uitstroom binnen de instelling verzorgd wordt.

Beoordeling naar aanleiding van kwaliteitsonderzoek	Resultaat onderzoek verbetering onderwijskwaliteit	Sanctie
Zeer zwak onderwijs: Kwaliteit onderwijsproces en niveau opbrengsten is onvoldoende.	Onderwijsproces voldoende, opbrengsten voldoende.	Geen.
	Onderwijsproces voldoende, opbrengsten niet voldoende.	Aangepast toezicht (onderzoek na een jaar).
	Kwaliteit onderwijsproces niet voldoende, opbrengsten voldoende.	Ontnemen recht opleiding, inclusief examinering.
	Opbrengsten en kwaliteit onderwijsproces niet voldoende.	
Kwaliteit onderwijsproces zwak of niveau opbrengsten is onvoldoende:		
a. Kwaliteit onderwijsproces zwak, niveau opbrengsten voldoende.	Onderwijsproces voldoende.	Geen.
	Onderwijsproces blijft onvoldoende.	Opleiding wordt zeer zwak (waarschuwing en nog een jaar verbeterijd).
b. Kwaliteit onderwijsproces voldoende, niveau opbrengsten onvoldoende.	Opbrengsten voldoende.	Geen.
	Opbrengsten blijven onvoldoende.	Aangepast toezicht (onderzoek na een jaar).
Kwaliteit examens is onvoldoende.	Examenkwaliteit onvoldoende.	Ontnemen recht op examinering.
Niet naleven wet- en regelgeving.	Voortduren niet naleven wet- en regelgeving.	Geheel of gedeeltelijk opschorten of inhouden rijksbijdragen; ontnemen rechten verzorgen van de opleiding.
Financiële onrechtmatigheid.	Voortduren financiële onrechtmatigheid.	Opschorten, inhouden, verrekenen bekostiging of andere maatregelen.

Intensief toezicht op een instelling

Als een instelling met haar opleidingen op meer onderdelen en gedurende langere tijd ernstige tekortkomingen kent, zal de inspectie het toezicht op de gehele instelling intensiveren; dit naast het reeds lopende intensieve toezicht op opleidingen. De inspectie maakt deze aanpassing van het toezicht bekend, in elk geval op het instellingsprofiel. Bij instellingen die ernstig onderpresteren zal de inspectie ook het interne toezicht bij haar toezicht betrekken. Het gaat daarbij om de vraag in hoeverre het interne toezicht zijn wettelijke taak uitvoert, en om de vraag op welke manier de raad van toezicht een rol kan spelen bij de noodzakelijke verbetering.

3.7 Rapporten en publicaties

Bij de uitgangspunten voor ons toezicht is al het nodige gezegd over de brede toegankelijkheid van onze onderzoeksresultaten en over de zorgvuldige procedures van hoor en wederhoor die daarbij passen. In het Toezichtkader bve 2012 staat een nadere uitwerking van deze procedures vermeld. Onze publicaties zijn onder te verdelen in rapporten over instellingen, instellingsoverstijgende rapporten en publicaties op internet.

Rapporten over instellingen:

- Rapport over de staat van de instelling;
- Rapport naar aanleiding van financieel toezicht;
- Rapport kwaliteitsonderzoek van opleidingen;
- Rapport kwaliteitsverbetering van opleidingen;
- Rapportage (rapport of brief) naar aanleiding van controle van naleving wettelijke vereisten.

Instellingsoverstijgend:

- Rapport themaonderzoek;
- Onderwijsverslag.

Publicaties op internet

We kennen de volgende publicatievormen:

- Toezichtkaart: een overzicht van de vormen van toezicht met alle rapporten per instelling. De Toezichtkaart wordt voortdurend bijgewerkt.
- Instellingsprofiel: een overzicht per instelling van basisgegevens, uitkomsten van het toezicht, opbrengsten, financiële gegevens en gegevens over het aanbod en de studentenpopulatie. Uitkomsten van toezicht werken we regelmatig bij, de overige gegevens jaarlijks.
- Overzicht van mbo-opleidingen van onvoldoende kwaliteit: per instelling bevat deze lijst opleidingen met onvoldoende kwaliteit van onderwijs of examens. Deze lijst actualiseren we maandelijks.

4 Waarderingskader

Het waarderingskader bevat alle onderwerpen die wij in onze beoordeling betrekken, en de normen die wij hanteren om tot een oordeel te komen. In het waarderingskader komt het integrale karakter van ons toezicht duidelijk naar voren: dit kader maakt de verschillende onderwerpen tot één geheel en laat zien hoe wij de onderwerpen in hun onderlinge samenhang beoordelen.

4.1 Zeven kwaliteitsgebieden

Het waarderingskader hanteert de volgende zeven kwaliteitsgebieden:

1. Onderwijsproces;
2. Examinering en diplomering;
3. Opbrengsten;
4. Kwaliteitsborging;
5. Naleving wettelijke vereisten;
6. Kwaliteit leraarschap;
7. Financiële continuïteit.

Niet bij elk onderzoek komen alle zeven kwaliteitsgebieden aan de orde. Dat hangt af van de aard van de instelling en van het niveau van onderzoek (bij een instelling of bij een opleiding), zoals onderstaand schema aangeeft:

Gebied	Bekostigde instelling		Niet-bekostigde instelling		Exameninstelling
	Instelling	Opleiding	Instelling	Opleiding	Opleiding
1. Onderwijsproces		•		•	
2. Examinering en diplomering		•		•	•
3. Opbrengsten	•	•	•	•	
4. Kwaliteitsborging	•	•	•	•	•
5. Naleving wettelijke vereisten	•	•	•	•	•
6. Kwaliteit leraarschap		•		•	
7. Financiële continuïteit	•				

4.2 Aspecten, indicatoren en portretten

Elk kwaliteitsgebied is onderverdeeld in aspecten, die op hun beurt weer zijn uitgewerkt in indicatoren. In bijlage I van deze brochure treft u een overzicht aan van alle aspecten en indicatoren. Om te bepalen of aan indicatoren wordt voldaan gebruikt de inspectie portretten. Voor deze portretten verwijzen wij u naar bijlage I van het Toezichtkader bve 2012 op www.onderwijsinspectie.nl.

4.3 Beoordelingsschalen en normering

Ons oordeel over de kwaliteitsgebieden geven we op de volgende vierpuntsschaal:

- Goed
- Voldoende
- Onvoldoende
- Slecht

Uitzondering hierop is het gebied Naleving wettelijke vereisten, waarvan het oordeel *ja* of *nee* is.

Met 'goed' geeft de inspectie een streefnorm weer voor instellingen die betere kwaliteit willen leveren dan de basiskwaliteit. Wij stimuleren dit streven, en het voldoen aan deze hogere eisen honoreren wij in onze beoordeling. Het oordeel 'voldoende' betekent dat een instelling of opleiding voor het betreffende kwaliteitsgebied aan de eisen voor basiskwaliteit voldoet. Het oordeel 'slecht' kan aanleiding zijn voor specifieke maatregelen van de instelling zelf en voor specifieke vervolgcacties door de inspectie.

Bij het beoordelen van de indicatoren en de aspecten hanteren we een tweepuntsschaal: voldoende / onvoldoende. Het onderscheid tussen slecht / onvoldoende en tussen voldoende / goed komt dus niet voor bij de indicatoren en aspecten, maar wel bij de kwaliteitsgebieden.

Normering in drie stappen

Om tot een oordeel te komen gebruiken wij een normering die bestaat uit drie stappen:

1. Een normering per indicator: hiervoor gebruiken wij de al eerder genoemde portretten. De situatie die wij aantreffen voldoet aan een indicator als die over het geheel genomen voldoet aan de beschrijving van het portret.
2. Een normering per aspect: een aspect is voldoende als aan alle indicatoren wordt voldaan.
3. Een normering per kwaliteitsgebied: daarbij maken we onderscheid tussen kernaspecten (aangeduid met een *) en overige aspecten. Een korte samenvatting van de normering per kwaliteitsgebied treft u aan in bijlage II van deze brochure.

Voor alle beoordelingen geldt dat wij in bijzondere omstandigheden onderbouwd van de normering kunnen afwijken.

Bijlage I

Overzicht van aspecten en indicatoren uit het waarderingskader

De aspecten met een * zijn kernaspecten. Deze moeten voldoende zijn om een voldoende beoordeling te krijgen. Voor de bij 4.2 genoemde portretten verwijzen wij naar bijlage I van het Toezichtkader bve 2012. De aspecten en indicatoren met de aanduiding n.e. gelden niet voor opleidingen en programma's educatie.

Aspecten

Indicatoren

Gebied 1: Onderwijsproces

Programma	
1.1 Samenhang	1.1.1 Inhoud 1.1.2 Programmering
1.2 Maatwerk	1.2.1 Differentiatie

Leren in de onderwijsinstelling	
1.3 Didactisch handelen *	1.3.1 Interactie 1.3.2 Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten 1.3.3 Feedback op de leeractiviteiten en de leerresultaten
1.4 Leertijd	1.4.1 Benutting 1.4.2 Werkdruk
1.5 Leeromgeving	1.5.1 Schoolklimaat 1.5.2 Materiële voorzieningen

---

Begeleiding	
1.6 Intake & plaatsing	1.6.1 Voorlichting 1.6.2 Intake en plaatsing
1.7 Studieloopbaanbegeleiding *	1.7.1 Informatievoorziening 1.7.2 Studieloopbaanbegeleiding
1.8 Zorg	1.8.1 Eerste- en tweedelijnszorg 1.8.2 Derdelijnszorg

---

Leren in de beroepspraktijk (n.e.)	
1.9 Beroepspraktijkvorming *	1.9.1 Voorbereiding studenten en bedrijven 1.9.2 Plaatsing 1.9.3 Begeleiding door leerbedrijf 1.9.4 Begeleiding door de opleiding

---

Aspecten

Indicatoren

Gebied 2: Examinering en diplomering

2.1 Examen-instrumentarium *	2.1.1 Onderscheid tussen ontwikkelgerichte toetsen en examinering
	2.1.2 Dekking van het kwalificatiedossier (n.e.)
	2.1.3 Cesuur
	2.1.4 Beoordelingswijze
	2.1.5 Transparantie
2.2 Afname en beoordeling *	2.2.1 Authentieke afname (n.e.)
	2.2.2 Betrouwbaarheid
2.3 Diplomering *	2.3.1 Besluitvorming diplomering
	2.3.2 Verantwoordelijkheid examencommissie

Gebied 3: Opbrengsten

3.1 Rendement	PM
----------------------	----

Gebied 4: Kwaliteitsborging

4.1 Sturing *	4.1.1 Plannen
	4.1.2 Informatie
	4.1.3 Continuïteit
4.2 Beoordeling *	4.2.1 Monitoring
	4.2.2 Evaluatie
4.3 Verbetering en verankering *	4.3.1 Verbeteraanpak
	4.3.2 Deskundigheidsbevordering
	4.3.3 Verankering
4.4 Dialoog en verantwoording	4.4.1 Intern
	4.4.2 Extern

Gebied 5: Naleving wettelijke vereisten

5.1 Naleving wettelijke vereisten

5.1.1 Naleving wettelijke vereisten

Gebied 6: Kwaliteit leraarschap

6.1 Didactisch handelen

6.1.1 Interactie

6.1.2 Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten

6.1.3 Feedback op de leeractiviteiten en de leerresultaten

6.2 Betrokkenheid leraren

6.2.1 Ruimte voor docenten

6.2.2 Invulling door docenten

6.2.3 Bewaking en verbetering door docenten

6.3 Professionalisering

6.3.1 Concept professionalisering

6.3.2 Inzicht in kwaliteit van docenten

6.3.3 Inzicht in scholingsbehoeften

6.3.4 Bekwame en bevoegde docenten

6.3.5 Verbetering en borging kwaliteit docenten

Gebied 7: Financiële continuïteit

7.1 Financiële positie

7.1.1 Solvabiliteit

7.1.2 Liquiditeit

7.1.3 Rentabiliteit

7.1.4 Kwaliteit jaarrekening

7.2 Financiële beheersing

7.2.1 Meerjarenbegroting en jaarbegroting

7.2.2 Kwaliteit financieel beheer

Bijlage II

Samenvatting van de normering per kwaliteitsgebied

Voor een volledig overzicht van deze normering verwijzen wij naar hoofdstuk 5 van het Toezichtkader bve 2012.

Voor de normering van het *onderwijsproces* gelden drie kernaspecten: didactisch handelen, studieloopbaanbegeleiding en beroepspraktijkvorming. Deze moeten alle drie voldoende zijn om een voldoende beoordeling te krijgen.

Normering onderwijsproces

Goed	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle kernaspecten is voldaan; • Aan acht van de negen aspecten is voldaan; • De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle kernaspecten is voldaan; • Aan zeven van de negen aspecten is voldaan; • Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten van deze indicatoren voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan één of meer kernaspecten is niet voldaan; • Aan drie, vier of vijf aspecten is niet voldaan.
Slecht	<ul style="list-style-type: none"> • Aan geen van de kernaspecten is voldaan; • Aan zes of meer aspecten is niet voldaan.

Voor de normering van *examen* en *diplomering* gelden alle aspecten als kernaspecten: exameninstrumentarium, afname en beoordeling, en diplomering. Zij zijn overgenomen uit de ministeriële Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 en worden hier ook standaarden genoemd. Voor een voldoende beoordeling moet aan alle standaarden worden voldaan.

Normering examen en diplomering

Goed	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle standaarden is voldaan; • De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle standaarden is voldaan; • Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan één standaard is niet voldaan.
Slecht	<ul style="list-style-type: none"> • Aan twee of drie standaarden is niet voldaan.

Voor de normering van de *opbrengsten* wordt in 2012 voor de bekostigde instellingen gewerkt met de indicatoren jaarresultaat en diplomaresultaat. Voor niet-bekostigde instellingen hanteren wij de indicator rendement. Wij werken in 2012 aan de ontwikkeling van de indicator toegevoegde waarde. Voorts maken we gebruik van het percentage voortijdige schoolverlaters (indicator op instellingsniveau). Het Toezichtkader bve 2012 heeft een looptijd tot 2015. Tijdens deze looptijd brengen wij jaarlijks een aanvulling uit over de beoordeling en de normering van de opbrengsten.

Voor de normering van de *kwaliteitsborging* gelden drie kernaspecten: sturing, beoordeling, en verbetering en verankering. Deze moeten alle drie voldoende zijn voor een voldoende beoordeling.

Normering kwaliteitsborging

Goed	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle aspecten is voldaan; • Aan alle indicatoren is voldaan; • De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan alle kernaspecten is voldaan; • Aan alle indicatoren van deze aspecten is voldaan; • Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten van deze indicatoren voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	<ul style="list-style-type: none"> • Aan twee aspecten is niet voldaan.
Slecht	<ul style="list-style-type: none"> • Aan drie of vier aspecten is niet voldaan.

Normering *naleving wettelijke vereisten*: de instelling of opleiding voldoet niet aan de wettelijke bepalingen als wij vaststellen dat één van deze bepalingen niet wordt nageleefd. Bij sommige bepalingen vloeit de norm direct uit de wet voort. Voor enkele bepalingen zijn nadere uitwerkingen opgesteld, bijvoorbeeld voor de onderwijstijd.

De *kwaliteit van het leraarschap* onderzoeken wij als verdiepend onderwerp in het tweede orde toezicht. Dat gebeurt als bij een onderzoek naar de kwaliteit van een opleiding het onderwijsproces als geheel of het aspect didactisch handelen als onderdeel daarvan onvoldoende kwaliteit vertoont. Dan onderzoeken wij in hoeverre de oorzaak daarvan ligt in de kwaliteit van het leraarschap. Daarbij richten wij ons op drie elementen in het leraarschap: didactisch handelen, betrokkenheid van leraren en professionalisering.

Ten slotte: over de beoordeling van *Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen* en over de beoordeling van *loopbaan en burgerschap* (situatie voor en na 1 augustus 2012) bevat hoofdstuk 5 van het Toezichtkader bve 2012 nadere informatie.

Colofon

Publicatie

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Uitgave

2011-36 | gratis
ISBN: 978-90-8503-270-0
Publicatienummer: 22DW2011G040

Deze publicatie is te downloaden van
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | januari 2012